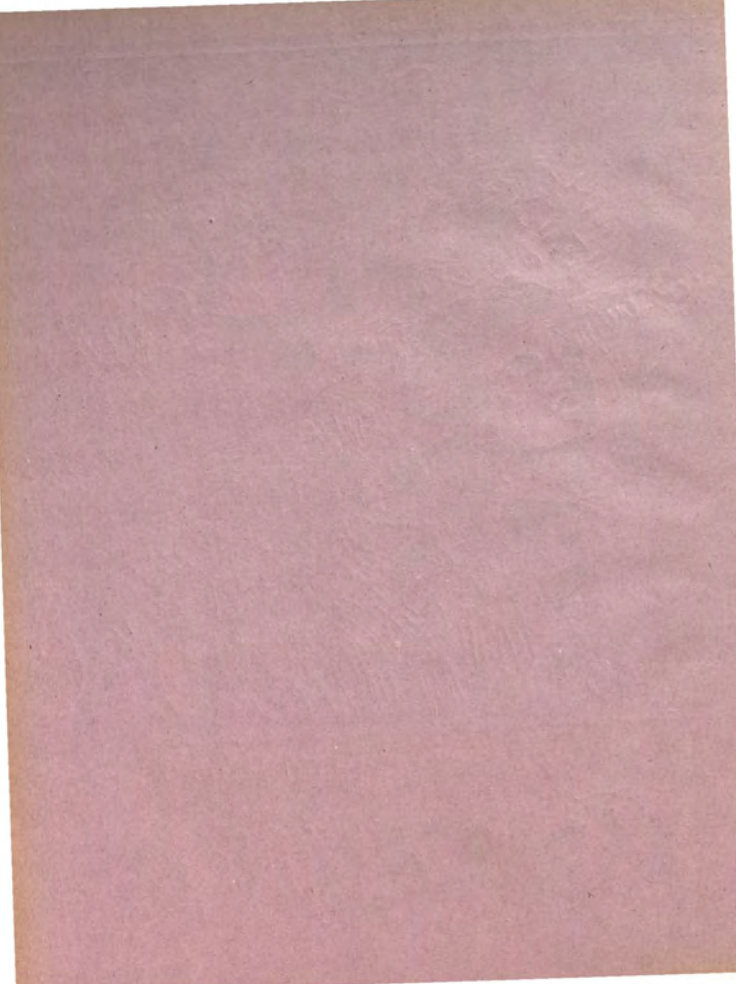

КНИГА ПЕТА И ШЕСТА * 1946 г.

АЗ СЛУЖА

ОРГАН НА БЪЛГАРСКИ МЛАДЕНСКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ

ПРЕД КОМПЛЕКТА НА БЪЛГАРСКИ
ДЕМОКРАТИЧНА МАЩЕЖ

Въпреки че това е само един от многото
въпроси, които се поставят пред
нашата държава, все пак това е
една от най-важните и най-сложните
задачи, които ни предстои да
решием. За да можем да
справим с тази задача, трябва
да имаме ясна представа за
своите права и задължения.
Това означава, че трябва да
познаваме добре Конституцията
нашата държава. Това означава,
че трябва да знаем, как да
управляваме нашата държава
и как да защитим своите
права и свободи. Това означава,
че трябва да имаме ясна представа
за своите права и задължения
към държавата и към другите
граждани. Това означава, че
трябва да имаме ясна представа
за своите права и задължения
към държавата и към другите
граждани. Това означава, че
трябва да имаме ясна представа
за своите права и задължения
към държавата и към другите
граждани.

ПРЕД КОНГРЕСА НА БЪЛГАРСКАТА ДЕМОКРАТИЧНА МЛАДЕЖ

Възгарската демократична младеж е пред своя първи конгрес. Никога в живота на нашата младеж, в историческия път на нашите младежки организации не е бил отбелязван подобен факт — да бъде свикана целокупната българска младеж, чрез нейните организации, на общ конгрес. Никога нашата младеж, разпръсната в най-различни политически, културно-просветни и физкултурни организации, не е предприемала подобна инициатива — да обсъжда общовълнуващите я проблеми, да дири път за своето единство, да чертае насоките на своето бъдеще.

Нашата славна и героична младеж даде незабравими примери на героизми трудолюбие. Тя е била будна и борческа, — била е в предните редици на борбите, които е водил българския народ за свобода и демокрация. Днес тя е още по-голям ентузиазъм и упоритост работи за укрепване и заздравяване изтояваните свободи и демокрация, работи и ще работи без отдиш за всеотстранния разцвет на родината.

Нашата младеж от фабрики, от мина, от предприятията, от полета, пръсната в различните свои организации, желае да се учи, да създава блага, желае запазване на днешната извоювана с нечовешки усилия свобода, желае още по-голямо процъфтяване на демокрацията в нашата родина.

Нашата младеж помни безчинствата, арестите, побоищата, тя знае 9 юни 1923 год., април 1925 год., тя помни и пази свято героизма и себеотрицанието на Лиляна и Сашо, тя помни и ще пази свято примерите на героите от Драва и Мур, тя помни безкрайните усилия на целия наш народ в борбите му за 9 септември.

Българския младежки Червен кръст — е масова младежка организация.

Български младежки Червен кръст е неделима връзка от останалата българска демократична младеж. Заедно с останалите младежки организации Младежкия Червен кръст — работи и ще работи както за културното, така и за общественото и физическо оформяване на младежта. Младежки Червен кръст не може да остане чужд на проблемите, които вълкуват целокупната наша младеж, не може да гетане глух на покана на нашата младеж за единство, за дружба, и съзнателна неуморна работа в полето на културата и труда, за бестранното издигане на нашата родина.

Българският Червен кръст не може да остане чужд на борбите на останалата наше младеж за демокрация, за установяване на траен обществен строй, който ще позволи и на нашата организация да се развие още по-цялостно и пълно.

Българския младежки Червен кръст не може и не трябва да се обгражда с китайски стени за проблемите, които вълкуват останалата младеж.

И сега когато сме пред националния конгрес на младежта в нашата страна Младежкия Червен кръст не само ще вземе участие в него, не само ще даде своята подкрепа, но ще има възможност да каже своето становище по проблемите, които ще бъдат разелядани на конгреса. Мл. Червен кръст не само ще подкрепи, но и ще дири подкрепа на останалата българска младеж, както за своето още по-пълно идейно оформяване, така също и за своето организационно укрепване. Този важен етап в развитието на нашето младежско движение се посреща с ентузиазъм от младежите червенокръстци. Те съзнават своя дълг, чувствуват своята отговорност, искат да дадат всичко, което е в тяхните възможности за укрепване на единството на младежта и за изграждане на родината. Предконгресната подготовка трябва да бъде измината в работа за укрепване на организацията и работа за нейното още по-пълно оформяване в работа за изграждане единство с ЕМОС и „Септемвричче“, в зоравни начинания сред младежта и народа. Да се изнесат курсове за първа помощ, курсове по майчинство и детство, да се развърне още повече нашата културно-просветна работа, нашата помощ в културни бригади и трудови дни и т. н.

Предконгресната работа да се изрази и в засилена кореспонденция с червенокръстци от другите страни, за удовлетворяване на девиза — „За международна солидарност“.

Пред нас стои работа за прочистване на организацията от младежи, които още живеят със стари спомени, мечтаят за фалшиви външни прояви, скрито и потайно си припомнят неща, които в днешната обстановка са неакостни и никому неуждни.

Дълг стои пред всички наши ръководства внимателно да преценят всеки червенокръстец, да му помогнат да поправи своите залитания и грешки.

Огромна е работата, която стои пред нашата организация в надвечерието на конгреса.

Да крепне и се развива Младежкия Червен кръст.

Да крепне единството на българската антифашистка младеж.

Да живее I-ия конгрес на целокупната българска младеж.

НАШИТЕ ЛАГЕРИ И ЛЕТОВИЩА

Ст. Райчинов

Значението на лятната почивка е всеизвестна. А когато тази почивка се свърже с полезна дейност, тогава тя добива своя истински смисъл и красота.

Младият организъм на червенокръстеца трябва да бъде винаги бодър, както е бодър неговият дух, работейки с високо съзнание за своя девиз „Аз служа“.

През цялата учебна година червенокръстите, взети най-усилено с учебни занимания, с изпълнение на възложените им червенокръстски задачи, с усилената подготовка по първа помощ и с много други общественополезни занимания, изтощават до максимум своите физически сили и едва дочакават лятната ваканция, за да се отморят. Но дошлата лятна ваканция все пак не значи празноскиптане и безделие, или дейност, която би вредила, както на отделния младеж, така и на обществото. Новите времена искат и нови здравни хора, които да оползотворят всяка своя свободна минута, като съдвременно се съсредоточават да добиват все повече и повече знания и опитност за бъдещия си живот на добри и съзнателни граждани.

Ето защо младежите трябва да бъдат най-добрите пионери в това направление и да направят всичко възможно за най-полезното и рационално използване на лятната ваканция. А това ще стане най-вече чрез лагерите и летовищата.

Лагерът като нещо цяло, има огромно значение за всестраничното развитие на младежа. Преди всичко той му предлага спокойствие, чист въздух, здрава храна и сън. Създават се също така у него прекрасни навици, най-голям фактор за които е задръжния живот на лагерниците. Освен това всяко отделно занимание, всеки момент от живота в лагера, играят своята роля при възпитанието на събраните там младежи. Може би в къщи младежът е свикнал да си посива повече, но тук той се приучва да става още в зори с изсирването на тръбата; може би не всеки е обичал да играе гимнастика, но тук скоро всички свикват да правят хубави гимнастически упражнения. В лагера младежите се научават да ядат заедно едно и също нещо; научават се да играят заедно, да творят заедно, да се обичат помежду си, да се уважават и си помагат. Всеки младеж добива съзнание, че трудът е свято нещо, обиква го и сам го търси. Общата работа създава у младежите ивника към взаимоподпомагане, отстъпчивост, разбирателство, уважение. Постигне ли се всичко това, лагерът е изпълнил своите най-важни задачи.

Лагерът има също голямо значение за увеличаване на културата на младежите. Освен познанията, които получават от преподавателите лекции, те имат възможност да попълнят своите познания по различните въпроси и чрез размяне на мисли, което става обикновено вечер, на така

наречени „говорящ вестник“, събрани в кръг при светлината на лагерния огън, младежите си разясняват всеки интересуваш ги въпрос и разменят мисли за прочетените през деня книги, за новоизлезлия стеновестник и др. Тук се четат доклади и собствени произведения и се прави съответна другарска критика и самокритика.

И ето, че след завършване на лагера младежите са напълно обновени; от зявналото им тяло лъха сила и свежест; по обгорялото лице се чете задоволство, което притежава само един обновен духовно и физически човек.

Ето защо, девизът ни при идването на лятната ваканция трябва да бъде: „Да летуваме максимално да летуваме съзнателно, смислено и дисциплинирано!“ Летовищата и лагерите, които Младешкия Червен кръст устройва, трябва да минат под знака на най-образцов ред и дисциплина. А това значи, че те трябва да се устройват както следва:

1. Да се обмисли сериозно въпроса за мястото, където ще се уреди лагера. В зависимост от това дали лагерът ще бъде планински или морски, а здание или на палатки, да се избере място запазено от ветровете, не почва, която откъжда водата, близо до течаща вода за пиене и за миење, при по-голям слънчев простор, близо до морето, а в планината до гора, и с югоизточно изложение.

Подбраното място да се изчисти от трънаци и камъни, да се разведе и ограничи с колчета, да се определи мястото на палатките, мястото на игрищата, мястото на лагерния съгън и мястото на готварницата и столовата.

Палатките да се построят на разстояние най-малко 3 м. една от друга под формата на Буява Б. като съдвременно се окопават за от-

Общ вид на червенокръстния лагер

Незабравният лагерен огън

тичане на вода. Пред палатките да се изработи малка градинка, върху която с цветя, трева или пясък да се изобразяват надписи, лозунги и др.

В средата на лагера да се издигне пилон за знамето и на близо до него да се приготви огнище за лагерния огън.

В единия край на лагерното място да се ترامбова и очертае с варно мляко игрищата, като разстоянието им от тях да бъде не по-малко от 50—100 м. Отходните места най-правилно е да се поставят зад палатките на разстояние не по-малко от 50 м., за да могат да се ползват и нощно време, като се внимава за движението на вятъра. Същите ще трябва ежедневно да се почистват и заливат с варно мляко или някое дезинфекционно средство. Да се оградят с дъски или храсти и зебло.

Кухнята и столовата да се поставят извън района на палатките и игрищата, като разстоянието им от тях да бъде не по-малко от 50—100 м. Отходните места най-правилно е да се поставят зад палатките на разстояние не по-малко от 50 м., за да могат да се ползват и нощно време, като се внимава за движението на вятъра. Същите ще трябва ежедневно да се почистват и заливат с варно мляко или някое дезинфекционно средство. Да се оградят с дъски или храсти и зебло.

2. Най-важната част при устройването на лагера е добре уреденото домакинство, което значи, че прехраната трябва да бъде навреме уредена, храната трябва да бъде здрава и изобилна, а така също и добре приготвена. Това става най-напред с подборянето на един добър, честен и енергичен ръководител на домакинството, който трябва да бъде назначен най-малко един месец преди започване на лагера. Домакинът има грижата за превозване на материалите, за построяване на легере, за обзавеждане на кухнята и за намиране на продукти, които трябва да се складираат предварително в артелната. Освен това през време на лагера неговата грижа е храната да бъде навреме приготвена, както и да се допълва със сезонни плодове и зеленчуци. Домакинът има грижата също за порядките в кузницата, за нейната чистота и за запазване на имуществото. Негови първи помощници са: артелчикът и готвачът. Последните

двама трябва да бъдат също здрави, чисти и честни хора, защото през тяхните ръце ще минават всички продукти и от съвестната им работа ще зависи здравеопазването на лагериуващите.

По отношение на кухнята и артелната може да се каже следното: те трябва да бъдат винаги чисти и при най-малко замърсяване да се почистват. Съдовете и казаните след всяко ядене да се измиват добре и ако трябва да се изтъркат с пясък или други домакински препарати. Кухнята и артелната трябва да бъдат образцов ред и в тях освен дежурните по наряд да не се допускат никакви други лица. Изобщо трябва да се знае, че домакинът, готвачът, артелчикът, кухнята и хранителният след са най-важните елементи и най-голямите отговорници, както за доброто изнасяне на един лагер, така и за здравето на лагериуващите.

Денят започва с сутринна гимнастика

3. Трети важен елемент при уреждането на лагера, това е неговото ръководство и програмата му. Ръководните лица трябва да бъдат подбрани предимно от учителските и лекарски среди като тяхни първи помощници бъдат червенкръстци от горните класове на гимназиите и то такива, които са преминали курс за първа помощ

С радост участвувате в приготвянето на обедта

Освен това трябва редовно да се установява ежедневния наряд на дежурствата за: кухнята, столовата, игрищата, палатките, часовете пред входа и пр., което трябва да се включи в специално изработения правилник за вътрешния ред в лагера. Дежурните трябва съзнателно и често да изпълняват възложените им наряди, като вечер при лагерния огън да отчитат извършеното, както и да подлагат на критика своите грешки.

Ръководителите на лагера трябва да бъдат неотлъчно в същия, като се стараят на първо място да се запазва здрава дисциплина между лагеруващите, както и да се преминава най-редовно определената за през деня програма.

Влагера, една от палатките трябва да бъде определена за медицински прегледи и за болните, където лекарят или сестрата трябва винаги да бъдат на разположение на лагеруващите и да ги подпомагат винаги при поискване на помощ, като по-тежка случаи се изпращат в най-близката до лагера болница.

Програмата за лагеруването трябва да се изготви предварително и да се одобри от Върховното управление на Младежкия Червен кръст. Тя трябва да бъде строго установена и да не пречи на летуването на младежите, да съдържа само най-интересния материал, който е необходимо да се премине.

През време на летуването червенкръстецът трябва да бъде запознат с основните проблеми на Червения кръст. Червеният кръст ратува за мир и истинска демокрация. Той е антифашистка организация. Червеният кръст работи за международна солидарност при зачитане правата на всички народи. Червеният кръст ратува за обществена взаимопомощ — организирано подпомагане социално слабите и жертвите на обществени бедствия, като окончателно се сясва с парадната и до болка накриващата честолюбие на подпомогнатия лигва благовоителност.

Всички тези въпроси звездно със санитарната подготовка трябва да влезат в програмата на лагеруването.

Приключването на лагеруването трябва да стане с произвеждане на изпит по преминатия материал, като на завършилите лагера да се раздадат свидетелства и първенците да се наградят. Свидетелствата и наградите ще се изпратят от Върховното управление.

Така уредени и изнесени лагерите и леговищата на Младежкия Червен кръст действително ще дадат добри резултати, както за здравеукрепване на младежите, така също и за оползотворяване на лятната ваканция.

Напред към масово, системно и разумно летуване!

9 МАЙ —

Ден на победата!

Горе — Берлин през време на последните улични сражения.

Долу — Съветски войници маршируват пред Райхстага.

ФЛОРЕНС НАЙТИНГЕЛ

Флоренс Найтингел е родена през 1820 год. в богато и образовано семейство. Още от малка тя се отарашава от охолния живот, който я очаквал. Първият ѝ ранен е било едно овчарско куче,

на което тя излекувава счупения крак. Семейството и я усмивало за тази и наклонност. След 15 годишна борба, обаче, на 33 годишна възраст, тя успява да надвие схващанията на родителите си и си издействувала да посещава сестрински курсове в Kaiserswerth.

В училището Kaiserswerth хигиената не била позната, сестринството стоело още в зародиш. Научното образование не се смятало за нещо особено.

След като следва и в Париж Флоренс Найтингел става директорка на училище в Лондон. Избухнал Кримската война; няколко дена след битката за Алма на 12 октомври 1854 г., в където Тя получава писмо от дописника си, описвайки плачевната съдба на ранените, за които нищо не било предвидено. Никакви санитарни не придружавали

английският контингент, докато френската армия имала 50 милосърдни сестри — значително число за онова време.

Дописката предизвиква голямо безпокойство. Два дни след публикуването на писмото, държавния военен секретар, писал на Найтингел, като ѝ съобщил плано си да изпрати в армията един корпус самарянки (санитарки). Мис Найтингел отговаря, че доброволно се поставя на негово разположение.

След 6 дена Флоренс заедно с 38 сестри напуска Англия.

Пристигнала в Скутари, Найтингел трябвало да се бори срещу всички за успеха на това нововъведение. Дори някои от сестрите се разбунтували против избраната униформа — бонето не им изглеждало прилично. „Имам чин генерал в бригаде, пише Найтингел вероятно, защото е по-трудно да се ръководят 40 англичанки, отколкото 40 мъже“.

Недоверието, обаче, скоро било надвито.

Найтингел према управлението на една болница, настанена в старата турска казарма. Там лежали 2500 ранени, пристигнали след 8 дневно пътуване по море, в редица от 6 км. дължина. Въздухът на отходните места отравял болничната атмосфера. Ризите били тождана корави, че болните предпочитали да са голи под завивките си. Веднаж в месеца изпирали 6 ризи за цялата болница. Паразитите се развъждали в неимоверни количества. — „Ако всичките гадинки в болницата действували заедно, пише мис Найтингел, лесно биха могли да издигнат шестия километра високо и да ги пренесат до Лондон“.

Смъртността на ранените нараствала на 42%.

Найтингел се зела веднага за работа; чистотата била първата ѝ грижа; тя доставяли леи, кърпи за ръце, сапун, метли, изтривалки, ризи, чаршафи. Основна пералня и поставя жените на пострадалите войници в помощ на болниците.

Храненето на болните било плачевно; имало само една кухня; били необходими три часа, за да се разнесе яденето до всички ранени; ченици, прибори, вилци, ножове били непознати. Не бил възможен никакъв специален режим. Били образувани обаче, 5 допълнителни кухни.

Всеки липсващ предмет трябвало да се достави от склада на армията. Тази система създавала забавяния и невероятни усложнения; мис Найтингел основала в самата болница един магазин за провизи, дрехи и всякакви домашни съдове.

Не по-малко необходими били и хуманитарните реформи. Операциите се правели в открити стая, под погледа на ранените; етера и хлорофор-

ня не биди още употребявани. Мис Найтингел имала грижата да достави лекарства и да се наложи да асистира на всички операции. Тя бдеше винаги нас агонизиращите.

Найтингел създаде спастовна каса, елементарни курсове и библиотека.

И когато дневната работа бивала привършена, която по някога траела и 20 часа Флоренс обикаляла болницата с лампа в ръка. Тъй е тя позната на всички — „жената с лампата“.

Когато болницата била преустроена и когато смъртността спаднала от 42% до 2%, Найтингел поискала да се доближи до фронта. Тя отпътувала за Крим. Скоро, обаче, се разболяла от малария. Като отклонява предложението да я върнат в Англия, тя се съгласява да се върне само в болницата си в Скутари, чието управление поема отново и която напуска с последните ранени.

Едновременно с това името и делото на Найтингел стават извстни. Английското правителство поиска да я върне в отечеството ѝ с военен кораб, чест, която нея никога не е познавала. Образува се комитети за блестящото ѝ посрещане. Избягвайки тези почести, Флоренс се връща незабелязано в Англия.

В чест на Флоренс Найтингел бива пусната подписка, като била оставена на нейно разположение една значителна сума. Тя подарява сумата за основаване сестринско училище.

Найтингел подържала, че всяко заведение от рода на сестринските училища трябва да съчетава три положения: да е чест от болница, да да осигури на сестрите професионални опит; да се формира отделен пансион за следващите и най-после да се продължи времетраенето на курс.

Флоренс Найтингел умира на 13. VIII 1910 г. на 90 годишна възраст.

ЛИТЕРАТУРА И Изкуство

ГЕО МИЛЕВ

Гео Милев е роден на 15 януари 1895 год. в Раднево, Старозагорско, като син на просветно учебно семейство. Още от малък се интересува живо от изкуството — живописта, поезията, театъра.

Гео Милев добива в западна Европа солидно образование по литература и философия, запознава се непосредствено с поезията, изкуството и театъра на културните народи, връща се в България и се отдава с жар на литературна дейност. Отначало той застава на чисто идеалистична почва по отношение на изкуството, подвайки се на тогавашния почти общ похват в нашата литература. По късно, обаче, той прави

кървава банк през април и май на 1925 година загинаха Христо Ясенов и Сергей Руняцев. Зараждащият се фашизъм се мъчеше още тогава чрез смъртта на най-прогресивните люде на нашата страна да предотврати неминуемата си гибел.

Най-значителното произведение на Гео Милев е неговата поема „Септември“. Тя се появила най-напред в септемврийската книжка на сп. Пламък, а след това и в отделно издание, което се изчерпа само в няколко дни, макар да се е разпространявало по тайни пътища, от ръка на ръка. Всеки младеж знаеше на изуст поемата. Гео Милев стана култ на младенята. „Септември“ ще бъде май — земата ще бъде рай“. Поетът предече свободата на българския народ.

Гео Милев бе от тия творци, които, не ръководейки се от никакви догматични възгледи, изражаваха с искриван възторг или гняв своите идеологични разбирания. Той бе поет — борец а най възвишения смисъл на тези понятия.

остър завои в разбиранята си. Той заявява: „Ще останем там, където е народа“.

През Световната война Гео бива ранен, като офицер на фронта. Това не му попречва да продължи своята усилена литературна дейност. През 1919—1922 г. той редактира списание „Вестник“, а през 1924—1925 г. сп. „Пламък“, които оставят дълбоки следи в нашата литература. Гео е добър преводач. Той превежда от четири езика — руски, френски, немски и английски.

На 15 май 1925 г. той бива задигнат от ишицкомандите на кърволея Цанков и изчезва безследно. И до сега не се знае неговия чиченчески гроб. В същата

Из ПОЕМАТА

„СЕПТЕМВРИ“

Ношта ражда из мъртва утроба
вековната злоба на роба:
своя пурпурен гняв —
величав.

Дълбоко сред мрак и мъгла.

Из тъмни долини
— преди да се съмне

из всички балкани

из дебри пустинни

из гладни поля

из кални паланки

села

градове

дворове

из хижи, колиби

из фабрики, складове, гарн

хамбари

чифлици

воденици

работилници

кузини

заводи:

по пътищата и по заводи

високо

по сипеи, урви, чукари, бърда,

през слог

и рид

през глухи усои

през есенни жълти гори

през камънаци

вода

мътни води

ливади

нива

лози

овчарски пладнища

глогини

изгорели стърнища

трънаци

блата:

изпокъсани

кални

гладни

навъсени

измършавели от труд
загубели от жегата и студ

уродливи

сакади

космати

черни

боси

изподрани

прости

диви

гневни

бесни

— без рози

и песни

без музика и барабани

без кларинети, тимпани, латерни,

флигорни, тромбони, тръби:

на гърба с парцаливи торби

в ръцете — не с блестящи шпаги,

а с прости тояги,

шопи с сопи

с пръти

с копралаи

с трънокопи

с вили

с брадви

с топори

с коси

и слънчогледи

— стари и млади —

се спуснаха всички отвред

— като отприщено стадо

от слепи животни,

безброй

яростни бикове

с вой

(зад тях — на нощта вкаменения свод)

полетеха напред

безред

неудържими

страхотни

велики:

НАРОД!

Аглия

Когато предвещаващият буря морски шум се прозоре между крайбрежните камъни, когато изкочи като уплашен заяк по стрънния скалист бряг на нос Емине и уморен бавно полази горе по плесента на манастирските развалини, тогава, казват, легендата се събуждала, заливала с тревога Аритихналите рибарски хижи, и напомняла за заслужения край на богомолното място. Морето откъстило, откъстило жестоко и безмилостно за невинните жертви, потънали в синкаво-черните му води. Раззрено една нощ то потъгнало манастиря. Днес над пропастта стърчат само останките от дворния зид, проядени от старост. Хората с страх ги гледат и разправят.

— Отче, за трети път идвам тук в манастиря. Цялото село — ме изпраща. Да се помирим, отче. С ваша помощ да предразим невинните хора. Позволи да построим кула. Ще сложим светлинка вътре, ще спасим толкова човешки живота. Да не се заблуждават при буря. Съгласен ли си, отче?

Така говорел меко, тихо рибарят.

Игуменът го погледнал, свил очи и отсякъл:

— Аз казвам — на неверници, на хора, които не посят, ръка не давам.

— Отче, не си прав. Верно, не постим, риба идем. Но друго нямаме, отче. Пък аз знам, не за

това не си съгласен ти. Казал си, искали сме най-хубавото парче земя. Ами там е най-удобното, отче. Нос е. А пък земя, земя в замаяна ще дадем, отче. Не е толкова хубава, но пък двойно ще дадем. Хайде, съгласи се, отче, съжали се над младите. Я си помисли колко са загинали на това място. Неверни са камъните тук. Подемат ли вълните лодката — отиде. Съвършено е. Няма спасение. А пък като построим кула, като сложим светлина вътре. . .

— Само светлината на бога и божиято кандило могат да осветяват пътя на християните.

Рибарът горчиво преглътнал, навел опечалено глава и излякъл. Поел пътя покрай стражната пропаст. Долу вълните обръщали зеленкави гърбове и във весела игра шумели между крайбрежните камъни. Ято чайки със стръб налетяло върху невидимо стадо риби. Рибарът спръл.

— Ох, отдавна бихме напустили това проклето място, но, дявол го взел, тъй много риба има.

Звуците на клепалото за вечерна молитва настъгнали рибаря, минали, търкулили се като малки пътни топци по урвата, плъзнали се по морската шир и там закрили.

Рибарят забързал. Манастирът останал далеч.

Рибарът имал дъщеря. Красива била Аглия. Огнено черни били очите ѝ, смолести коси се спускали около опръхналото от морския вятър лице.

Винаги когато Аглия слизала по стрънната пътека към морето, морският вятър със страст се хвърлял към нея, вкопчвал пръсти в гъстите ѝ коси и ги разкъпвал. И сега направил същото. Понесъл се по морската повърхност, заляна от утринното слънце с разтопено сребро и малки пъргави звездички, блъснал се в косата и отвял назад едри кичури. Аглия не ги прибрала. Тя обичала вятъра, волния морски вятър. Но сега ѝ било мъчно, много мъчно. Отговорът на игумена — ръка не давам — стискал с остри нокти съдцето на Аглия. Та нали и Зефир е рибар, та нали и той не се връща понякога с дин от морето. Значи, нека се давят комчетата, нека загиват в камъните, но да ми вземете от земята не позволявам. Нима

може да има толкова алчни и жестоко сърдечни хора? Агляя не можела да мрази никого тяка. Не. Не можела. Ето на — когато морето веднаж изхвърлило един черен, грозен човек с дебели устни и голяма къдрава коса, Агляя плакала. Тя не го познавала, но човек бил.

Агляя скрито плачела винаги, когато морето грабне в студените си нокти някого.

Агляя сякаш долу, седнала на студения още пясък и зачакала. На това място камъните били засипани с пясък и само тук можели да спират лодките. Скоро иззад носа бавно и като че предварително като се огледала, изкочила лодка. Приближила. Агляя махала с ръка, докато лодката не застъргала с дъното си крайбрежния пясък.

Агляя била щастлива. Зафир скочил от лодката и я прегърнал. Тя го обичала, обичала го повече от безкрайното море и волния вятър. А и Зафир тази сутрин, преди да тръгне за риба, написал на пясъка „Агляя обичам те“. Да. Агляя е е щастлива, много щастлива. Но игуменът. . .

Рибарите оставили набързо рибата и отново се скрили зад стръния нос. Аляя ги изпратила с застинала усмивка на устата. Тя потръпвала, като гледала обезпокоителните гъсти и бели като чайки вълнички из морето. Над нея разкъсани облечета хвърляли отразена медано-червена светлина върху морската повърхност. Някъде на хоризонта застрашително подавал оловно-черни плещи грамаден облак. Вятърът се усилвал. Съзнато безпокойство и предчувствие замъчили девойката. Но те са опитни, те разбирате кога морето ще стане бурно, те ще се върнат, ако е спасно.

Шумът на морето станал бърз и нервен.

Като побесняа звер пишала бурята и надигала грамадни тривести вълни. Огъвала дървета. Огъвала в тревога сърцата на рибарите и жените, останали в село.

— Дано не са тръгнали за насам, към скалите. Дано, о Господи.

А бурята разстала. Препускали вълните подгонени от свиреп вятър, бели морският бряг и стъпсаните камъни. Страхотен адски тътен се носел.

Зловещата оловна вода клокочела. Небосклонът, свил гигантски плещи, сякаш се готвел да се втурне в общата кафефония.

Тук-там светвали за момент жалки светлинки, откроявали се в тъмнината бледи до смърт женски лица, разбъркани от бурята коси и полуголи, готови за сън деца. Бурята с ярост помитала всичко.

Разширени до болка зеници блуждаели безпомощни в тъмнината. Засъхналите съзли се смесвали с дъжда.

Виед в изпълнение вятърът.

Вълните разярени догонвали от вси страни лодката. Тя безпомощно се огъвала и, останала без кормило, неминуемо доближавала страшните крайбрежни сили. Вятърът е раздърпал платното преди да успее да го уберат, навил го е на хуния и го е свлякъл в оловената вода. Рибарите по последни сили се борили с разбунената стихия. Надрездно. Като бик на рогата си издигнала една вълна лодката и с дива ярост я понесла. Глух трясък. Викове. Трески.

С бесен бяг бурята заличла всичко и ревяла.

Морето утихнало. Вълнички обливали младите трупове.

Очи, изплаквали сълзите си, бродели по брега. Писъци на жени дръщели с остри нокти подронения бряг, доронвали го, излитали горе и прескачвали манастирския двор. Башини въздишни, тежки, обли, като крайбрежните камъни, ги догонвали.

Агляя се хвърлила с болка на пясъка. Викът раздрал гърдите ѝ. Черните смолести коси покрили обгорялото мъжко лице. Тя прегръщала студения като морския пясък труп. И безкрайната мъка и безпоощадността на на любяща жена се излели в страшно проклятие:

— Аз ще умре, но и от теб, манастир, камък върху камък да не остане.

Две очи гледали с тъпо безразличие светлата морска шир.

Две очи, две безумяли от скръб очи. . .

Стръмният нос стоял гордо възправен над морето.

Гъвкавото стройно тяло се понесло в безумен скок към бездънната пропаст. Миг само и струя кръв сплела косите. Черните, огнено черните, очи се затворили завинаги сред крайбрежните скали, обляни от неспирните морски вълни. Само смъртта могла да бъде отдушник на малкото, безсилно сърце.

Днес стръмният фар залива с обилна светлина зеленягалите манастирски останки, тъжен спомен от алчен и безсърдечен монах, загинал през зловещата нощ сред грамадите от камъни, дървета и тухли.

Морето често събужда легендата.

А. Георгиев

Зачедава на труда

Погледнеш ли ти към полята родни,
ще видиш в две прегънатия гръб
над палешника — апит в земята плодна,
земя — опръскана със свята кръв. . .

Назърнеш ли в балканските усои,
ще срещнеш неуморния дървар,
ще блесне брадвата в ръцете голи
колата ще подкара с товар.

А спуснеш ли се долу — под земята,
пак няма мир и нито миг покой.
И тук, макар далеч от светлината
чукът отеква и не знай отбой.

Лицето на миньора е покрито
със бръчки, черен прах и капки пот,
които сякаш искат да покрят
годините на тежкия живот.

А нейде горе, в града многолюден,
фабрична свирка вика и зове
работник — със грижите отруден —
да бди неуморим и да кове.

Тъй във кипещ денят се претопява
и мрачината пада над света. . .
Но вместо отдых, ламбата блуждае
над учений до късно през ноща.

Ний, тези хора, с пламъка в очите
и с оросените от пот чела,
познаваме ги с огъня в гърдите,
зовем ги днес герои на труда!

Изгрявай май в рубинено сияние!
Ехти от изток всепобеден химн!
и вей се в свободата родно знаме
над възроден дух, бодрър, несломим!

И ако днес за миг напред се азрете,
ще срещнете възторга на света.
Дерзайте, братя! Смело работете! —
За вас победен химн тръби сера!

Е. Райкова

ПЪРВЕНЦИ НА НАУКАТА

ИВАН ПЕТРОВИЧ ПАВЛОВ

На 27 февруари всяка година цялото културно човечество почита паметта на този знаменит учен на руската земя и на цялото човечество.

Роден е в епохата, когато снагата на великия славянски народ се развишила от новите идеи на френската революция. Великия, който идвали от запад, се поглъщали жадно от младежта, из средата на която изростнали водачите на прогресивна Русия, смелите народници на онова време. Пользът на новото зряло и руската наука. Тимирязев, Писарев и др. станали ревностни популяризатори на еволюционната теория на Дарвина. Появили се нови схващания, които послужили за начало на велики открития. При такава една бурна епоха Павлов изживял своите младежки години. Новите идеи в науката, по специално в естествознанието, го увлекли и, след като завършил гимназия, се записал студент по естествените науки. След като завършил факултета по естествени науки, почувствувал, че познанията му са недостатъчни за задачите, които той си поставил. Затова се записал в медико-хирургическата академия, където имал възможност да проникне в лаборато-

На 1908 г. при особено тържествена обстановка бил провъзгласен за почетен доктор на Кембриджкия университет бещата на съвременната физиология, великият син на руския народ Иван Петрович Павлов. Цялата тържествена обстановка тогава не разсейвала неговото внимание, а напротив все повече го заставяла да се съсредоточава. Той мислил: не го ли надценяват твърде много, достойна ли е неговата работа за такива почести? И както през 1904 год., когато му бе определена Нобеловата премия, той мислил и вътрешно си говорил: Кояко малко аз зная, още колко трябва да извърша! В главата му нахлували нови мисли, нови планове за опити. Извезнал нещо го блъснало леко в гърдите. Павлов погледнал нагоре, откъдето му се сторило, че иде този удар и видял група смеещи се студенти. В ръцете на един от тях се виждала връч, на края на която било превързано нещо бяло. Това нещо е в ръцете му.

Павлов мигновено разбрал всичко. В ръцете му се отзовало слухнатото от внука на Дарвин куче-играчка. То било с навучени по него стъклени и кучукови тръбички, които избразявали всевъзможни фигури. Този изключителен жест на внимание и то от страна на младежите, още повече усилilo възлението на Павлов. Същата подобна сцена станала и с великия Дарвин, на когото слухнали маймуна играчка. Всички, които присъствували на церемонията били напълно убедени, че Павлов може в много отишени да бъде сравняван с Дарвин. Успехите на Павлов в областта на физиологията допринесоха за уясняването на много тъмни области в функциите на живия организъм, специално на хран: смилателната и на нервната системи.

Наблюдения над павлии в Павловския физиологически институт

риите и клиниките и да се приближи към опознаване на процесите, които протичат в живия организъм. Опитите по физиология начелал още от студентската си епоха и в 1874 г. извършил работа, която била наградена от Петроградския университет с златен медал.

След завършване на медико-хирургическата академия, Павлов бил поканен да заведе експерименталната лаборатория в терапевтичката клиника на проф. С. П. Боткин. Боткин бил по онова време известен руски лекар. Славата му на изкуствен лечител се носила из цяла Русия. Под негово ръководство на Боткина, Павлов се оформил като велик експериментатор. Той изстраждал като вековен дъб, от чийто корени черпели сокове не само руската наука, но и от световната.

Павлов стоял здраво на почвата на естествено-научния материализъм.

Първите крупни открития, които Павлов направил, били в областта на храносмилането. Били открити по-голямата част от ферментите, които се отделят от храносмилателните жлези. Лабораторията на Павлов станала огнище, от където се пръснали знанията из областта на храносмилането. От целия свят се отправяли молби за най-различни сведения. Искали и чисти стомашни ферменти. Чрез прочутото изолирано стомахче, наречено а чест на Павлов „стомахчето Павлов“, били изучени основно законите, по които функционират всички храносмилателни жлези. Изучавайки работата на слюнчените жлези Павлов навлязъл в една нова област, а именно областта на условните рефлексии.

В 1850 г. Канадският лекар Бомен, наблюдавайки един ловец със случайна фистула на стомаха, установил, че секретията на стомаха се усилива при вида и мириса на хрената и я нарекъл „психическа секреция“. Павлов си поставил да изясни тези „психическа секреция“, като изучавал работата на слюнчените жлези на кучето. След упорита работа дошел до заключението, че „психическата секреция“ не е нищо друго, освън един рефлекторен акт, един рефлекс, който за разлика от другите, прости рефлексии бил наре-

чен *условен рефлекс*. Мнозина порудризатори на Павлово учение са упростили това понятие, като го свеждат до положението: „когато тракат чиниите, у вас текат слюнки“. Това е крайно бледа непълна формулировка на горното основно понятие в учението на Павлов. За яснота най-напред ще определим що значи безусловен рефлекс. Това понятие най-напред е въведено от френския учен Декарт, което ще рече, че това е неизбежна, закономерна реакция на организма спрямо външния свят, която се осъществява с помощта на определен отдел от нервната система. Значи, за да имаме рефлекс, необходимо е да имаме външни дразнителни рецепторен орган, чувствителни нерви, които отнасят раздражението в централната нервна система, от където се поражда импулс и по двигателни или секреторни нерви се довежда до действителните съответни органи. А група от рефлексии, свързани причинно един с друг, се наричат инстинкти. Простите рефлексии и инстинктите са вродени реакции на организма. А що е това условен рефлекс? Самото му име показва, че той се образува при особени условия. Така, ако наред с даването на храна на едно куче се произвеждат тонове с метроном или звънец, то след многократно повтаряне на този процес, може и без да се поднася храна, а само ударите на метронома да предизвикват обилно слюкотечение у кучето. Условието за произвеждане на условен рефлекс са: сигнала трябва да съвпада винаги по време с действието на безусловния дразнител. Второ условие е индиферентният агент да предшества действието на безусловния дразнител. Обстановката при която се произвеждат условните рефлексии, трябва да бъде постоянна. За да се образува един условен рефлекс необходимо е животното да има мозъчна кора. Животни, на които е премахната мозъчната кора, условни рефлексии не се получават. Условният рефлекс е придобивка през индивидуалния живот, докато безусловния рефлекс има готов определен път по рождение. Като дразнители или сигнали за образуване на условен рефлекс могат да служат различни агенти (тонове, цветове, ток, светлина, почесване, варене). Условният рефлекс е почти все-

Общ вид на селото от научния учреждения Павлово

кидневно явление, облечено в различни названия: дресировка, дисциплина, възпитание, привички и др. Много от психичните явления се обясняват

Операция над животно за изследване централната нервна система

Със условно рефлекторната дейтелност на мозъчните полукълба. С условният рефлекс се обяснява и съня. Според това с каква бързина се образуват

авт условните рефлеси, Павлов различава четири основни типа нервни системи; сангаиничен тип, меланхоличен тип, флегматичен тип и холеричен тип. Най-после Павлов дава насоки и за изучаване на характерите, като изследва подробно поведението на кучето, което се определя като резултат от цялостната дейтелност на мозъчните полукълба. Подробното и задълбочено изучаване на поведението на животното, ще ни спомогне за обяснение и на съзнателните процеси, чието седалище е кората на мозъка. Постигнем ли това, ние ще можем да проникнем в странните на вид проявления на човека. Павлов, като четял романите на Достоевски, дълго е разсъждавал върху характерите на неговите герои. Техният сложен вътрешен психичен живот е поразявал много въпроси в съзнанието на великия физиолог. „И вярвам дълбоко, че човекът, вечно търсещият човек, ще надникне в сложния лабиринт на вътремозъчните процеси.“ И той си отиде с тая дълбока вяра, че е сложил основата и начертал пътя за пълното разгадаване работата на мозъчните полукълба. Но не само това. Отивайки си, той даде всичко, което е знаел. Съветвал е всички занимаващи се в тая област при използване на материалите от неговите изучавания да бъдат внимателни при пренасянето им върху човека.

Каква безкрайна работливост и критичност е проявявал Павлов! През време на 55 години работа, нито един факт установен от него, не е бил опроверган. Той е блестящ представител на материалистичната школа на руските физиолози. Цялото учение за условните рефлеси е дълбоко материалистично.

Октомврийската революция донесе за Павлов безкрайни възможности за работа. И в годините след нея той даде най-много нови факти за науката.

Днес в неговата велика родина, която той страстно обичаше, идеите му са подети от най-добрите физиолози на света.

Д-р Пасков

Противоздравни навици

Д-р Георги Ангелов

Ишата страна се слави със своите столетници. В миналото фашистките просветни и здравни ръководители спекулираха с това се мъчеха да докажат, че ако в България има много столетници, това се дължи на природосъобразния начин на живот на нашия народ и главно на селяните. За тази фалшива теза, зад тази умяла заблуда стоят много факти и данни, които говорят съвсем друго, показват тежките поражения, които търпи нашият народ от антиздравните навици, лошите социални условия, в които е поставен нашият селянин и работник и разните злини, които се отрязават крайно фатално върху здравното състояние на народа ни.

Нашият народ търпи пораженията на високата детска смъртност, която повече от 50 години стои на едно и също ниво. Нашият народ страда от широкото разпространение на туберкулозата, от широкото разпространение на някои заразни болести, които покосяват сравнително млади хора, причиняват тежки морални страдания за близките и извърредно тежки материални щети на държавата и народното стопанство.

Причините за всичко това трябва да ги потърсим в лошите социални и битови условия. Именно в това отношение се необходими широки реформи.

Целта на настоящата статия е да посочим редици противоздравни навици, които пряко или косвено спомагат за високата детска смъртност, разпространение на редица болести, за бавното, но сигурно израждане на нашия народ. Всеки от нас, ако се вгледа в бита на нашия народ, особено в селата, ще забележи редица действия и навици,

Рязане на пълната връв

говорящи за отдавна изживяни вярвания, които днешната наука е напълно обяснила и опровергала. Те обаче още съществуват, мълчеливо и настойчиво се изпълняват и продължават с една несбяснима упоритост да се предават от бабата на внука.

Повдигане новороденото с прегънат пръст

Шарката е още „баба шарка“, а не доказаната инфекциозна болест, за борбата с която е нуждни хигиена, чистота, и т. н.

Подобно и крайно зловередно отношение има нашият народ към туберкулозата, към процеса на раждането, към отглеждането на децата и т. н.

Покрай другите причини за високата детска смъртност за които се спомена по горе ще се помъчим да изложим лошите противоздравни навици, свързани с процеса на раждането и отглеждането на децата.

Известно е вече, че на акта на раждането и на родилката се гледа с „предубеждение, срам и гнусливост.

На родилката се поставя слама, в не чисти и добре изпрани чаршафи, пълна на детето се реже със сърп, пълната връв се превръзва с коец от пояса на „бабата“, с косми от главата на майката, с конопени конци и т. н. и т. н., а не с извързени и специално приготвени конци. Много често всичко това става причина за заболяване от тетанус — схващане на челюстите — и много деца измират от него.

Рязането на пълна със сърп е символ за бързата професия на новороденото. Ако е момче реже се с коса — „да станат косачи“ или трион —

„да станат майстори“ (Бургаско и Казанлъшко).
„Ако е момиче със сърп — „за да стане жетварка“.

Оправяне главата на новороденото

Отрязания пъп посипват с прех от рогозката или пепел — „да милее за дома си“ — (Видинско). Къпането става обикновено в общите домашни корити, легени и т. н. или коритото, в което се дава храна на прасето — (Белградчишко).

Къпането на новороденото се извършва с вода, смесена с нечистотии, събрана от дъната на 40 съда, за да не хваща уроки. Освен това в коритото се поставя конска подкова, за да стане детето здраво като кон — (Елховско).

След окъпването на детето майката пъхва прегънатия си показалец в устата му, за да опира на небцето му и без да държи детето другаде, го вдига от коритото и го слага в пелените — (Плевенско).

Това се върши, за да се отворел гласа на детето — (Котленско).

Една седмица след Коледа децата не се къпят, защото цар Ирод изкал децата и водата билв кърава — (Пазарджишко).

Новородените деца до една година не се къпят, защото щяло да се измие сложеното при кръщението миро — (Св. Врачко).

Жесток и крайно вреден обичай е оправянето на главата на детето. Всичко това се върши, защото се смята, че при рязането е станало разместване на костите на главата.

Друг вреден обичай е осолването — „да не мирише на циганин или турчин“ — „да не се амирише“.

А какво да кажем за рязането гърба на децата. В Айтоско и Ямболско този обичай се казва „чантисане“.

Новороденото се реже с бръснач по гърба, „за да изтече кръвната кръв“, „за да се предпази от болести“, „за да не урочеса“.

Режат го и под езика, за да суче по добре.

Обичаянето на детето не почива на никакви хигиенни и здравни разбирания. Много често не се приготвят предварително никакви пеленки, за да не умре. И едва след раждането почват да се суетят, да търсят стари ризи перцали, мръсни износени дрехи. Пеленките не се изпират, а се сушат и така повиват детето отново.

— Майката не сменя пеленките, освен сутрин и вечер. По този начин то нямало да се научи да се занимават постоянно с него.

„Ако се види че детето е зле, натопяват главата му в урина“.

Предприемат се и други подобни действия, жестоки и антихигиенни, които не само вредят, но и повишават извънредно много смъртността, която на някои места достига до 200 на 1000 и то като се има предвид, че за детска смъртност се смятат умирањията само до 1 година.

Наш дълг е не само да приучваме и показваме как трябва да се схващат тези навици, но и да ги издирваме.

Рязане с бръснач

Нашите учители ръководители и червенокръстци могат да опишат някои такива познати тем навици и противоздравни действия, за да бъдат публикувани в списанието.

В СЛУЖБА НА ЧОВЕКА

ИМА ЛИ ОРГАНИ НА ЧУВСТВОТА ВЪТРЕ В ТЯЛОТО

Проф. К. Х. КЕКЧЕВ

Изумителната съгласуваност, която съществува в работата на сърцето, кръвоносните съдове и дихателната система (в спокойно състояние и при мускулна работа) отдавна е навеждала учените на мисълта, че вътре в кръвоносната и дихателната система трябва да съществуват микроскопически органи на чувствата.

Започнали се изследвания и в стените на съзнателна артерия на шията били открити някакви странни образувания, ролята на които не била известна. Оказало се, че тук на пътя на кръвата към мозъка се намират многочислени микроскопически малки органи на чувствата, които незабавно сигнализират мозъка за най-малките колебания на налягането на кръвата в съзнателна артерия и за изменението на нейния химически състав. В отговор на тази сигнализация нервната система изрязва налягането на кръвата, като не му позволява да става твърде голямо или твърде малко.

Съветските учени в резултат на голяма изследователска работа са открили много видими само под микроскопа органи на чувствата в всички артерии, в далака, в черния дроб, в бъбреците и в много други вътрешни органи.

Не лесно е било направено това откритие. Докато за дейността на очите или ушите ние съдим по зрителните и слуховите усещания, то за дейността на указните по-горе органи на чувствата ние не можем да съдим по усещанията, защото тя не се съпровожда от усещания. Тази трудна задача е била разрешена от съветските учени проф. К. М. Биков — действителен член на медицинската академия на науките и неговите сътрудници В. Н. Черниговский, Е. Ш. Айрапетянц и др.

Какво направили те? На тях е било известно, че раздразването на кой и да е външен орган на чувствата предизвиква промени в дейността на сърцето и дишането. Ще припомним, как сърцето замира мигновено и дишането спира от действието на студената вода върху кожата и как след това сърцето почва да бие бързо и силно, а дишането става по-дълбоко. Ето от това обстоятелство твърде остроумно са се възползували учените Биков и Черниговский. Като уловили котка, те разорили коремната ѝ празнина, след което на два места прерязали тънкото черво, без да засягат нервите. През кръвоносните съдове не изолирали отрязък от червата пропуснали физиологически разтвор. Когато повишавали или намалявали налягането в кръвоносните съдове на червото дейността на сърцето и големината на общото кръвно налягане се изменяли. Това означавало, че в стените на кръвоносните съдове на червото се намират възприемателни прибори — органи на чувствата — които по нервите сигнализират в мозъка за изменението на налягането, а мозъкът по рефлекторен път изменя дейността на сърцето. По такъв начин е било доказано съществуването в кръвоносните съдове на чер-

вата, а след това и в другите органи, на нервни с просто око органи, които възприемат изменението на налягането и са наречени от учените *бароцептори*. По подобен начин е било доказано съществуването на други микроскопически органи на чувствата, т. е. *хемоцептори*, които възприемат изменението в химическия състав на кръвата, преминаваща през кръвоносните съдове. Достатъчно е било да се прибави в кръвата някое химическо вещество и сърцето и кръвоносните съдове се изменили своята работа. Такива хемоцептори — „пробващи“ кръвата на вкус, както са се изразявали някои учени — били открити в далака, черния дроб, червата, в надбъбречната жлеза и много други вътрешни органи.

Обаче по този път не било възможно да се открият всички вътрешни органи на чувствата. За да разреши напълно тази задача проф. Биков прибегнал към метода на условните рефлекси, открити от неговия велик учител Ив. П. Павлов.

В изолиран участък от тънкото черво на куче, където са били запазени всички нерви, той вкарал гумено балонче, което напълнил чрез тръбичка със студена вода. След това всеки път във време на вкарването в балончето на студена вода, раздразвали задния крак на кучето с електрически ток. След няколко такива комбинации опити престанали да раздразват крака на кучето с ток. Раздразването със студена вода не се прекъсвало. Обаче, кучето продължавало да поддържа задния крак, като че се дразни, както преди, с електрически ток. Това означавало, че се е образувал условен рефлекс. Кучето студ не усещало, но това, че то несъзнателно поддържало крака си, показвало, че в червото имало органи на чувствата, възприемащи студът.

По такъв начин съветските учени предизвикали пълно преработване в нишите възгледи за органи на чувствата вътре в тялото. Докато по-рано ние мислехме, че у човека и животните органите на чувствата са обрънати само към външния свят (органа за зрението, слуха, обонянието, вкуса, осезанието), то сега ние вече знаем, че милиони невидими за око възприемателни органи на чувството са разположени в сърцето, в кръвоносните съдове, в дихателния апарат, в стомеха и червата, в черния дроб и бъбреците. До съзнанието тяхната дейност не идва. По незабелязано за човека те всяка минута, всяка секунда регулират най-сложните процеси в организма. Достатъчно би било за няколко минути да се прекъсне тяхната работа и функциите в човешкото тяло биха се нарушили и би настъпила смърт.

Милионите вътрешни органи на чувството играят в живота на човека голяма роля. Световната физиология и медицина дължат на съветските учени откритието на много същества на органите на чувствата вътре в тялото.

Детски страницы

ГОШО — МОМЧЕ ЛОШО!

БЯХА ЗЪБКИТЕ НА ГОШО
ЧИСТИ, БЕЛИ, ЗДРАВИ,
НО ТОЙ СТАНА МОМЧЕ ЛОШО —
ДА ГИ МИЙ — ЗАБРАВИ!

БЕЗ ДА ЗНАЯТ МАЙКА, ТАТКО,
ПОЧНА ДА ПОХАПВА
БУЧКА ЗАХАР ИЛИ СЛАДКО
ТАЙНО ОТ ДОЛАПА!

ОРЕХИТЕ ПЪК КОРАВИ
ПАК С ЗЪБКИ ЧУКА!
ВСИЧКО СЪС ЗЪБИТЕ ЗДРАВИ
ТРОШИ, РОНИ, ПУКА!

ТУК, СЛЕД ГОСТБАТА ГОРЕЩА
ТОЙ ВОДА СТУДЕНА
ПИЕ, АЛА СЕ НЕ СЕЩА
ЗА БЕДА ГОЛЯМА!

СВОЙТА ПАСТА, СВОЙТА ЧЕТКА
ТОЙ СЪВСЕМ ЗАБРАВИ!
ДРУГИ ДА СЕ МИЯТ — НЕКА!
— ТОЙ Е С ЗЪБИ ЗДРАВИ!

ЖЪЛТИ СТАНАХА ЗЪБИТЕ
И МИРИШАТ ЛОШО!
БЯГАТ БРАТЯТА, СЕСТРИТЕ,
ВСИ СТРАНЯТ ОТ ГОШО!

ЕДНА СУТРИН — РАНО, РАНО
СКОЧИ ТОЗ ЮНАК:
— ОЛЕ, ОЛЕ, МИЛА МАМО,
ЗЪБИТЕ БОЛЯТ!

ЕТО, ТУЙ Е ДНЕСКА ГОШО!
ВИЖТЕ МУ УСТАТА
КАК Е ЧЕРНА, ГРОЗНА, ЛОША —
БЕЗ ЗЪБИ — ЩЪРБАТА!

ПЕТТЕ ВЕЛИКИ СИЛИ

К. ЕВАЛД

Катерина шетаеше из стаята. Тя отвори прозорците, напръсна праха с вода и измете. След това грабна тупалката и изгупа така здраво кушетката, че прахът се понесе из стаята на гъсти облаци. Катерина взе кърпа за прах и започна да бърше масата и столовете. Ксрато всичко светна от чистота, тя затвори прозорците и излезе от стаята.

В този миг някой падна върху ъгъла на подирената маса. Този „някой“ беше толкова малък, че с просто око никой не би могъл да го види. Под увеличително стъкло, обаче, той би изглеждал като заетайка.

До него скоро падна още един, който беше също така малък като първия, само че новодоблият беше на единият си край по-дебел и приличаше на бутилка.

— Добър ден, — каза първият, — днес времето е твърде сухо, нали?

— Аз също мисля така, — отговори вторият любезно.

И двамата бяха твърде вежливи и говореха като възпитани хора.

— Позволете да ви се представя, — продължи вторият, — аз съм бацилът на дифтерита.

— Много ми е приятно, — каза първият. — Вашето име ми беше отдавна известно. Аз съм бацилът на холерата.

— О, значи вие сте прочутият бацил на холерата! Радвам се, да, много се радвам! Но кой иде насам?

Отгоре качна още един. Той беше голям, колкото първите двама, но приличаше на кибритена клечка. Личеше, че е също твърде възпитан, защото се поклонил и каза:

— Радвам се, че попаднах в вашата компания. Аз съм бацила на туберкулозата. Мога ли да попитам за вашите имена?

— Аз съм бацилът на холерата, а господарят е бацилът на дифтерита. За нас е голяма чест да се запознаем с толкова страшен бацил като нас.

— Моля Ви се, — прегъсна го бацилът на туберкулозата, — аз бях страшен едно време, но откак ме откриха всичко се обърна против мен.

— Да, каза дифтеритният бацил. — А и на мен зле провървя.

— Лошо, много лошо, — допълни холеритният бацил. — Хората направиха проклето откритие. Никой от нас вече не може да се скрие. Щом ни видят, веднага ни избиват. А някога аз ги избивах. Те мислеха, че това е божие наказание за греховете им и се молеха. Глупците! Тогаво бях, наистина, страшна сила, а сега съм принуден да бягам и да се крия.

Всичките мъдлеха натъженно.

— А пък най-много ме ядосва това, че такива жалки създания като хората могат да ни преследват. Те се мислят, че са царете на природата и кой знее какво са постигнали, а не виждат, че три четвърти от времето си прекарват в глупости.

— Това е безсъмнена истина, — допълни дифтеритният бацил. — Хората с много главни създания. Аз по-безомощно животинче от едно човешко бебе не съм виждал. То не може даже да се храни самичко и само плаче. А ако умре, тогава пък родителите му плачат.

— Наистина безсъмнено, — каза холеритният бацил. — Когато ние умираме, вършим това съвсем безшувно. Вземете за пример мен. Аз не мога да издържа на сухо даже и три дена, а днес ми е третия ден. За мен всичко зависи от това, дали Катерина ще ме избърше с мокра или суха кърпа. За мен това е живот или смърт. А плача ли аз? Не, разбира се! Хората на мое място биха се скъсали от плач. Помислете само, колко време им трябваше на тия главни хора, за да ни открият! Хилядолетия се занимаха те с разни дербулни. Биха се с лъвовете и тигри, с змии и крокодили-победиха ги, а за нас нищо не знаяха. И най-доброто им око не можеше да ни види, и най-остро им оръжие не можеше да ни нарани.

— Сега, за жалост, може, — тъжно проговори дифтеритният бацил.

Всички се унесоха в нерадостните си мисли и замълчаха. Изведнаж от някъде се зададоха двама други. Те бяха голями колкото първите, само, че единият беше низък и дебел — истинска делянчка, а другият беше толкова тънък, че просто беше за чудене, как толкова тънко нещо може да живее. Не стига това, ами и беше наивт като трибушню и постоянно се въртеше. Те се приближиха и поздравиха учтиво.

— Вие също сте бацили, нали? — каза холеричният бацил. — Аз съм бацилът на холерата, а господарят до мен са бацилът на дифтерита и на туберкулозата. Можем ли да знаем, кои сте вие?

— Аз съм бацилът на ферментацията, — каза делянчката, — а другарят ми е бацилът нагниенето.

— Говориче тъкмо за хората, — каза бацилът на холерата.

— О, за добрите хора ли? — извика малката делянчка и започна да танцува от радост. — Аз обичам много хората. Те са ми най-добрите приятели.

— А пък аз не ги обичам, — каза бацилът на туберкулозата. — Ние тримата мислим, че те са нашите най-голями врагове.

— Защо? — каза бацилът на ферментацията. Вие сигурно им причинявате зло и те затова се ви врагове. На мен не са, защото аз им помагам. Аз и моите другари правим тяхното кисело мляко, виното им, бирата им и хората ни се отплащат с благодарност и се горнеят за нас.

Малкият дебел бацил се изсмя весело, а трите първи се намръщиха.

— А какво мислите вие по въпроса? — обърна се бацилът на холерата към спиралоидния бацил, който до тогава мъдлеше. Последният изгледа всичките твърде надменно и каза:

— Че какво толкова чудно има в хората? Растения, животни или хора, за мен е все едно. Аз властвам над всичките, аз съм бацилът на гни-

енето. Цува ти ли сте за мен? Аз съм първата велика сила

— Моля, — каза бацилът на холерата, — И аз се смятам за велика сила.

— И аз също, — каза бацилът на дифтерита.

— Разбира се, и аз, — добави бацилът на туберкулозата.

— Мойте почитания, — каза бацилът на гниенето, — но вие всички бяхте велики сили. Имаше времето, когато управлявахте света. Вие всявахте ужас между хората. Никои не ви познаваше и не можеше да ви се противопостави. Но тези времена минаха. Сега ви откриха и се борят срещу вас. Няма да мине много време още и съзсем ще ви избият.

— Извинете, че ви прекъсвам, — каза бацилът на ферментацията, — обаче съм принуден да сторя това, защото сега ще умра.

— Ще умирате ли? — запита бацилът на холерата.

— Да. Пътлях много дечи, без да намера нещо, което може да ферментира и, разбира се, изсъхнал съм ужасно. Сега умирам със съзнанието, че милиони и милиарди мои другари ще продължат моето полезно дело. Сбогом, приятен живот, Господи!

След тези думи той умря. Останалите живи бацили се изгледаха един друг.

— Да, не беше лош другар, — каза бацилът на гниенето. — Той говореше като благородник и умря като истински бацил.

— Ще бъдете ли така добър, да престанете да се въртите? каза бацилът на холерата. — Завива ми се свят като ви гледам.

— За съжаление, не мога да спра, — каза бацилът на гниенето. — Ако спра да се въртя, ще умра. А умра ли аз и моите другари, ще умрат всички — и хора, и животни и растения и вие даже.

— Той е луд! — каза дифтеритният бацил.

— Изслушайте ме! каза бацилът на гниенето. — Навсякъде, където има умрели растения или животни, щя ме намерите и мен. Аз предизвиквам гниенето и разлагам труповѐте така, че те се връщат в земята. Какво би станало, ако не нямахме мен да разлагам мъртвите които вие ми доставяте? За няколко години земята щеше да стане една граматна гробница.

— Хм, хм, — каза холерийният бацил замислено. — Може и така да е.

— А сега Господи, — продължи бацилът на гниенето, — ще ви моля да ме извините, че ще последвам примера на моя другар и ще умра. Изсъхнал съм много, а пък и няма какво да правя тук. Моят починал колега е също много сух, иначе бих искал честа да го разложо. Довиждане!

И той също умря.

— Интересно, — каза бацилът на холерата. — Мисля, че той беше прав. Но изглежда, че и моят ред иде. Ах, защо не дойде Катерина с някоя мокра кърпа! Що за глупост, да попадна в една такава неуредена къща!

Останалите не казаха нищо. Холерия бацил се изви още повече.

— Умирам! извика той. — Отмъстете на Катерина!

Това бяха последните му думи.

— Значи, останахме само двамата! — изхълца бацилът на туберкулозата.

— Да, изглежда, че ние сме най-упоритите. Наистина, упоритостта е най-ценното качество на бацилите.

— Разбира се, — потвърди бацилът на туберкулозата. — Но нашият малък ръст е още по-ценно качество. Я си представете само какво би било, ако бяхме големи като слонове!

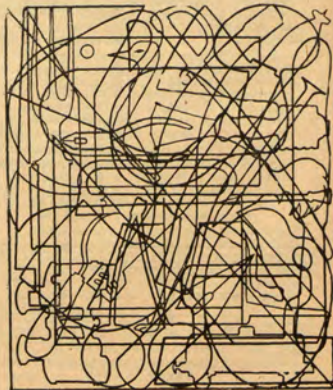
— Хо-хо-хо! изсми се другият. — Щяха да ни униждат веднага. Или пък, какво бихте казали, да бъдем избобетваели като хората?

— Хи-хи-хи! ухили се бацилът на туберкулозата. — Тогави никои не би могъл да ни се изпречи на пътя.

В този момент се отвори далече някъде в къщата някаква врата. В стаята стана слабо течение, толкова слабо, че даже и човек с ужасен ревматизъм не би могъл да усети нищо. За бацилите, обаче, това беше страшна буря. Тая буря ги вдигна и ги завъртя из въздуха.

Къде са отишли след това, не знаем.

ЗА ЗОРКОТО ОКО

Какви 25 предмета са нарисувани тук?

ЧЕРВЕНОКРЪСТЕЦ

К. Воденичарова

Той е чист — измит и сресан!
Има даже връзка!
Стъпва бодро! Гледа весел!
Силата му — мъжка!

Кукурига ли петлето
той се е събудил,
Мий се, трий се и додето
видите — закусил.

Черни нокти нивга няма.
Нито кал в ушите!
Слуша татко, слуша мама,
батко и сестрите.

А уроците си вкъщи
учи най-прилежно.
От спанака не се мръщи,
нито бръчка вежди!

Чуе ли, че някой нейде
нещо разболял се —
със лекарства (щом е беден)
поглеж — озовал се!

А ако беда неверна
сполети селото,
бърза той с другари верни
да надвий теглото!

И учителката често
хвали го пред всички,
а той скромен, но и весел,
мига със очички!

Хората се чудят, маят,
сочат с пръст юнака.
Кой е? — питат. Най на край
чуден знак съзряха. —

На ревера на палтото
грей значка прекрасна —
кръст червен, а пък на окол
бяло поле ясно.

О! Разбраха те тогава
кой така се труди,
кой услужва и помага,
кой се рано буди.

Работа е нундна.

Ян. Райчев

С РА-БОТА ЗА-ДРУЖ-НА ВСИЧ-КО СЕ УС-ПЯ-ВА! РА-БО-ТА Е НУЖ-НА В НА-ШАТА
ДЪР-ЖА-ВА С АР-УЖЕН ТРУД ЧО-ВЕШКИ ВЛАКОВЕ СЕ ДВИЖАТ
И В АГОНИ ТЕЖКИ С ВЪГЛИЩА СЕ НИЖАТ

С работа задружна всичко се успява.
Работа е нуждна в нашата държава.
С дружен труд човешки влакове се движат
и вагони тежки с въглища се нижат.

Селянинът с плуга рано заорава.
И работник с чука сърп му изковава.
Смелите войници в бой врага разбиват.
Всички ученици в клас за труд отиват.

първия стих се поетче на края

Слънце мило, пристигни!
Лъчите си разпусни!
Грейнеш ли ти,
всичко ще се развесели.

Топъл ветрец ще повее,
гората ще се полколее.
С него Марта ще пристигне
а Април след нея.

Доиде ли пък Май чудесен
ще доведе славеят кръшнопесен.
Голи, боси пък децата
ще припкат по полята.

Венкослав Б. Петров
ученик от III отделение

САНИТАРЕН БЕЛЕЖНИК

МАЛАРИЯТА

С настъпване на лятото в много краища на нашата страна голяма част от работоспособното население е залпащо от маларични заболявания. Войната, голямото раздвижване на много хора от маларични области в места, където не е имало по-рано малария, допринесоха за голямото разпространение на тази болест.

Източникът на маларичната зараза е болят човек. След като той бъде ужилен от маларичен комар, последните също се заразяват и с понататъшните си ухапвания завазват здрави хора и така разпространяват болестта. Ето защо, за да се спре разпространението на маларията, трябва мерките да се съвземе на няколко места. От една страна трябва да бъдат най-строго лекувани заболяващите и то при постоянно лекарско наблюдение, за да не останат в кръвата живи полови форми на маларията, които при преумора и изтощение на организма могат да се активизират и да предизвикат нови пристъпи. Повторения на болестта се явяват много често при неадекватно лекуваните случаи. Такива повторни втрисания на възникващите индивиди от малария, представляват в началото на лятото главният източник на болестта. Болят от малария, като източник на зараза, трябва да се пазят от ухапване от маларични комари. Зеточа стаята, в която живее и се лекува, трябва да бъде добре защитена от комарите. Това е първата задача.

Унищожаването на маларичните комари е втора важна задача. През първите пролетни топли дни се налага да се проверят местата, където преживяват маларичните комари и да се унищожат. Така в маларичните области трябва да се направи основен преглед на жилищата, където обикновено комарите се приютяват през зимата и да се почистят основно, като се варосат стените и таваните,

а също така и да се натърска с флай-топ. По този начин ще бъдат унищожени събудилите се от зимен сън комари преди да са снесли яйцата си. Ето защо пролетното почистване на жилищата е крайно необходимо.

През лятото борбата с комарите е крайно трудна и изисква много време и средства. Жилищните помещения трябва редовно да се пръска с противомаларични вещества; прозорците трябва да бъдат добре закрепени. Хората, които работят нощно време в маларични места, трябва да имат противокомарни мрежи и ръкавици.

Особено внимание трябва да се отдаде на работите по отводняване на застоялите води. Всеки стояща вода да се грижи да засипва локвите и гъзовете около своя дом и около своя имот. Не трябва да се допусне съществуването на застояли води в района на населеното място.

Особено задължение за младия червеноръкстеец е да приобщи своите усилия за унищожаване всички огнища на маларията. В места, където не може да се направи нито дренiranje на застоялите води, трябва да се прави периодично петролиране. Това е особено подходяща дейност за червеноръкстееца.

Само една системна пълнова работа може да ограничи маларията. Здравето на нашия трудов народ е нашето най-ценно богатство. Дълг на всички ни е да вземем усилията си за неговото опазване.

На младите червеноръкстееци се пада особено голям дял в борбата с маларията. Такива задачи е да ограничат по места отряди за унищожаването на комарите и за отводняване на близките места. Нама се надяваме, че достойно ще изпълнят тази своя задача.

ПРАКТИЧЕСКО ИЗПОЛЗВАНЕ НА АТОМНАТА ЕНЕРГИЯ

Човечеството наелезе вече във века на атомната енергия. Това може да бъде осъществено, когато науката намери ключа за освобождаване огромната енергия, която съществува в атомното ядро. Материалите, използвани за направата на свърх-бомба, могат да служат също и като свърх-гориво. Но в момента индустриалните изгледи са донякъде ограничени. Главната причина за това е, че досега ядрената енергия се получаваше от два вида редки и скъпи атоми.

Един от елементите, които освобождават енергия е рядка разновидност на рядка метал. Редкият метал е уран, а рядката разновидност — уран 235. Уранът се извлича от ураниево-оксидна руда. След това трябва да бъде отделен с помощта на огромни електромагнити или други трудни процеси незначително количество уран 235. Най-после се получава ценния метал, 30 гр. от който дават повече топлина, отколкото 100 тона въглища.

Заводи за електромагнитно отделение изотопите на урана.

Единственият друг масово произвеждан елемент, който отделя атомна енергия, е плутон. Той се добива по синтетичен начин от урана. Този процес умножава източниците на атоми, отделящи енергия, но все още те са ограничени. Наскоро учените откриха, че известно количество плутон съществува в природата, но извършено малко. Както плутонът, така и уран—235 могат да се използват за индустриални цели.

Още от самото начало атомната енергия беше здраво овладяна. Отделнието на енергията беше 1/2 ват, почти най-малката измерима цифра. След няколко дни тя бе повечена до 200 вата, достатъчно, за осветление на една обикновена стая. След една година беше постигнато производство

от 500,000 вата в демоношия, а в 1944 година — 1,800,000 вата.

Цялата тази топлинна енергия отиваше напразно, тъй като това бяха само опити, но тя можеше да се използва за превръщане водата в пара.

Дори и процесът на превръщане урана в плутон отделя огромно количество топлина като вторичен продукт. През време на войната, обаче, се бързаше много с извличането на плутон за производство на атомни бомби и не бе направен опит за движение на електростанции с отделената топлина. Но днес, в мирните условия, това е възможно.

Освен времето и усилията, необходими за построяване такива заводи, нужно е и известно минимално количество уран—235 или плутон за всяка отделна инсталация. Както и в случая с бомбата, има известна „критична величина“, под която верижната реакция, (при която един разпадащ се атом отделя достатъчно частички за разбиване на други) не може да стане. Размерът на тази критична величина не е още обнародван, защото би разкрил някои неща и за бомбите.

Друго затруднение в приложението на атомната енергия за индустриални цели е въпроса за сигурността. Това не се отнася толкова до опасността от избухване, което може да бъде много ефективно избегнато, но по-скоро до вредните лъчи, които се отделят в процеса на разпадането на атома. Без специални предпазни мерки, хора намиращи се близо до действаш източник на атомна енергия могат да пострадат от изгаряне и др. повреди, подобни на онези при действието с рад-я или рьонгеновите лъчи. За препречване мощните лъчи се използват дебели метални прегради. Такива метални прегради тежат по няколко тона. Това изключва възможността за построяване в скоро време на атомен автомобил. Едно от най-вероятните приложения на атомната енергия ще бъде в големи електрически централи, като онези, които осветяват Ню-Йорк и движат подзежните му железници.

В тези централи, които работят сега, възгизата превръщат водата в пара, която върти турбините, движещи електрическите генератори. Всичко това може да стане много по-лесно с малко плутон, като останалата част на централата би могла да използва парата по обикновения път. Това, обаче, за сега е много скъп процес и при днешното устройство на градовете ни е нерентабилен. Но съвсем друг е въпроса, ако искаме да градим нови градове с нови индустрии. Огромни области са изоставени в индустриално отношение, поради това, че са далеч от каменовъглени мини и реки. Това може да се измени със създаването на за-

води, използвайки атомна енергия. Друга вероятна употреба на атомната енергия би била да динжи огромни самолети с парни мотори, като парата се произвежда чрез атомна енергия. Би могла също да бъде използвана експлозивната сила на атомната енергия. Експлозивите са необходими и в мирно време. С тяхна помощ се подготвят основите на небостъргачите, те с използват в мините, за пробиване тунели и пр. Ако една малка атомна бомба може да унищожи един град, защо да не може с атомни експлозиви да се подобри климата на пустинята Сахара, като се пустнат в нея водите на Средиземно море? Това може да се осъществи, но трябва да се установи, дали една атомна експлозия на земята би била също тъй ефикасна, както и във въздуха.

Топлината, отделяна при разпадането на атома, би могла да се използва при разтапяне вещества, които днес не се поддават на разтапяне в обикновените пещи. Индустриите, които произвеждат метали, керамични и пластични материали, са ограничавани от температурите, които могат да достигнат с обикновенното гориво. Атомните пещи биха допринесли, щото и други вещества да се поддават на обработка.

Ние сме едва в началото на атомния век. Индустриалното приложение на атомната енергия е днешнак ограничено, тъй като досега получаваме този нов вид енергия само от два вида атоми редки, скъпи и трудно обработваеми. Най-вероятният път за пълното използване на атомната енергия за индустриални цели не ще бъде чрез технологическа обработка на урана и плутона, а по-скоро чрез по-нататъшно изследване на основната ядрена физика, която ще посочи пътя към скритата енергия в другите атоми. Знае се достатъчно за тези енергии, за да се изчисли точно какво количество енергия ще бъде освободено във всеки даден процес на разлагане атома или построяване на атома. При някой от процесите се поглъща енергия, при други се отделя; за практически цели нас ни интересува последния случай.

Професорите по физика, когато обясняват ядрената наука, обикновено започват като наричат крива, която показва енергията, криеще се в различните атоми от водородо до плутона. Това показва много точно, че енергията може да бъде

Заводи за получаване на плутон

освободена по два различни начина. Единият е чрез разлагане на най-тежките атоми. Другият — чрез комбиниране по-малките атоми. В атомната бомба се извършва процеса на разлагането. Процесът на комбиниране се извършва на слъщето, където водородните атоми се съединяват, за да образуват хелий и междуременно се освобождават от известно излишно количество като отделят енергия, която наричаме слънчева топлина. Водородът на земята се намира в изобилие и ако учените биха могли да узнаят тайната на слъщето за този източник на атомна енергия или някой друг процес, в който се работи с тежък елемент, тогава всички препятствия ще бъдат пределени.

Хари Дейвис

ОТ ВСЯКЪДЕ...

— През последните 10 години известния съветски учен академик В. П. Филатов и неговите ученици са направили повече от 100 присаждания на розовица и с това са върнали зрението на хората, които отдавна вече са се считали за безнадежно слепи. С това е надминат броя на операциите в тази област за 10 години в целия свят.

— В помещението където има силно избухливи пари, котки не се допускат. Често за въздух е достатъчна електрическата искрица, появила се от козината на котката при триене или удар.

— Много от „кораловите“ острови в действителност се строят не от корали, а от особити растения, утайващи в морската вода големия количества варовити вещества. Два вида

от тези растения са главните строители на „кораловите“ острови. На трето място се намират най-различни едноклетъчни организми и едва четвъртото място принадлежи на коралите.

— Животните в зоологическите градини живеят по-дълго, отколкото ако са на свобода. Това се обяснява с правилното хранене, както и нито един обитател на зоолог. градина не е в състояние да има, когато е на свобода.

— Обонянието е най-прецизното средство за бръз химически „анализ“. Една двадесет и пет милионна част от грама розово масло е достатъчна да разбрани човешкия нос. Никакъв химически прибор не е в състояние да открие в въздуха толкова нищожно количество розово масло.

ПРЕДИ СТОТИЦИ МИЛИОНИ ГОДИНИ

Л. Русанова

Човешкото възображение е безсилно да си представи света такъв, какъвто е бил той, когато се е появил животът на земята. Ако съществуваше кинолетопис, която да може да представи на екрана историята на нашата планета и то в нейния обратен ход, ни бихме видели, как потъва в океана суша, как се събарят и отново издигат планини, как морета заливат пустините и отново се отдръпват, подчинявайки се на капризните движения на земната кора. Бихме видели и първите живи същества, от които ни отделят не по-малко от 500 милиона години. Бихме видели още как се изменят и развиват тези живи същества едновременно с измененията на земната повърхност. Защото големите и сложни изменения на земната кора непрестанно са принуждавали живите същества да се приспособяват към новите условия за съществуване.

Ний бихме видели гигантски гущери, главата на които достига до височината на четиристажно съвременно здание, и как те биват изжждани от хищници с още по-гигантски размери. Бихме видели стада от огромни носорози, които са обитавали нашата земя преди 35 милиона години. Бихме видели живота в езерата, реките и моретата — бронирани риби с твърди перки и дишващи едновременно с дробове и хрил. Много от тях са плували там, където ний сега живеем, тъй като Ленинградската, Псковската и Новгородската области са били дъно на Девиското море.

Всичко това знаем благодарение на огромния труд на учените-палеонтолози. Палеонтологията изучава остатъците от животни и растения, оцелели до днешни дни във вид на включености. Всички меки тъкани, кожни обвивки, мускули, обаче, времето е разрушило и унищожило, запазвайки само костите на животните и следите им в окаменелата почва.

Ето парче скала, по която някога е минал звяр. Отпечатъците на неговите петопръстни лапи са се запазили върху камъка, който е бил някога крайбрежна тина. Изучавайки и измервайки тези следи палеонтолозите твърдят че те са били оставени приблизително преди 160 милиона години от хиротерия-гущер с човекоподобни ръце, когато той отивал на вододой. Отпечатъците от крила на насекоми, листа на папрат, следите от зверове — ето огромния материал, дългогодишните изследвания на който възпроизвеждат картината на зареждането и първите хилядолетия на живота върху земята.

Съществуват и много други по-ясни документи за тогавашния живот. Това са костите и скелетите на животните. Тези гигантски кости на страшни зверове, са привлекли отдавна вниманието на хората, натъквайки се на страшни находки при разкопките. Запозен е един указ на Петър I в който се казва: „Ако някой намери в земята стари вещи, а именно: необикновени камъни, животински, птичи или рибни кости, не такива каквито отдавна ги има у нас, да ги донесе, за което ще им бъде дадено възнаграждение“.

И костите от всички ери и места биваха събирани. Геолозите ги колекциониряха, но едва не много отдавна те бяха изучени и описани от палеонтолозите.

Палеонтологията е млада наука. Тя се появи в началото на миналия век, когато френския учен

Изследване петопръстните следи на хиротерия

Жорж Кюве пръв описва скелета на едно изкопано животно. За този сравнително кратък срок палеонтологията (наука която изучава връзката между изкопаните организми и околната среда) дадоха на света ясна представа за миналия живот на земята.

Човешката фантазия е бедна в сравнение с развличителната изобретателност на природата. Това е първата мисъл, която ни споможда при посещение на Московския палеологически музей.

Изкопаните животни порязват със своите размери, макар нашият съвременен китът (отделни екземпляри китове достигат до 30 и по-вече метра) да не по-малък от бронтозавъра. В Московския палеологически музей няма целостен скелет на мамонта само защото... още няма достатъчно място за него. Възстановен е само черепа на мамонта с гигантски изпълнявали напред зъби, но и тази „дреболия“ е достатъчна, за да преценим визуителните размери на този прадедо на нашия слон.

Палеонтологическия музей при Академията на науките в С.С.С.Р. съществува от 1625 год. и се попълня с материали, добити чрез експедициите на Палеонтологическия институт.

В музея се палят отпечатъци и скелети на животни — подарък от чуждестранни учени. Между тях поразява със своите размери един отпечатък от скелет на 25 метров гушчер-диплодок. С.С.С.Р. притежава една от най-богатите в света колекции

от изкопани животни. Например в нито един музей по света няма скелет на гигантския индрикатерий или цял череп на мастодонта с лопатообразни зъби отпред.

Костите на изкопаните животни обикновено се намират във вкаменелостите на скалите. Препараторите отделят костите от вкаменелостите, палеонтолозите определят по метода на анатомическото сравнение, чии са тези кости, възрастта на животното и ерата, към която се отнася находката. Цял скелет е рядка находка по-често се намират отделни кости или дори части от кости, от които препараторите възобновяват и останалите кости и монтират скелета на металически форми.

По издвигните и вдлъбнатостите на костите палеонтолозите мислено обличат скелета в мускули, а после и в кожа. Така се възобновява изображението на изкопаното животно. Изучавайки слабите следи върху камък-отпечатък на растение или крила на скакалец — палеонтологът може да ни разкаже за блатата с надвесени над тях дървета, с тежки неуроницдени за слънчевите лъчи корони, за животните, плаващи в застоялите води и дори за средната годишна температура и климата. Точните сведения на учения заедно с таланта и въображението на художника, ни дават възможност да видим света, какъвто е бил преди милиони години.

Скелет и предполагаем изглед на индрикатерий — гигантския предтеча на носорога. Бил е висок 6 метра и дълъг 5 метра.

ТАБЛИЦА

на хранителните продукти, които съдържат витамините А, В, С, Д.

	А	В	С	Д
Ръжен или пшеничен хляб (от черно брашно)	+ +	+ +		
Ечемик	+ +	+ +		
Царевична жълта	+ +	+ +		
Овес	+ +	+ +		
Просо	+ +	+ +		
Месо прясно	+ +	+ +	+ +	
Черен дроб	+ +	+ +		
Мозък	+ +	+ +		
Бъбреци	+ +	+ +		
Краве масло (от крави на лятна кърва)	+ + +	+ +	+	
Сирене	+ +	+ +		
Прясно мляко (лятно)	+ +	+ +	+ +	
Кондензирано мляко	+ +	+ +		
Яйца пресни	+ + +	+ + +	+	+ + +
Пивни дрожди		+ + +		
Рибено масло	+ + +			+ + +
Хайвер	+ +	+ +		
Домати пресни	+ + +	+ + +	+ + +	+
Домати консервирани	+ + +	+ + +	+ + +	+
Зеле прясно	+ +	+ + +	+ + +	+ +
Зеле варено	+ +	+ +	+ +	
Спанак	+ + +	+ +	+ +	+
Салата прясна	+ + +	+ +	+ +	
Моркови сурови	+ +	+ +	+ +	
Цвекло прясно		+ +	+ +	
Сурови картофи	+ +	+ +	+ +	
Варени картофи	+	+ + +	+ + +	
Печени картофи		+ +	+ +	
Ряпа жълта			+ + +	
Репички		+ +	+ +	
Краставици		+ +		
Тиква		+ +		
Зелен грах		+ + +	+ +	
Зелен фасул	+ +	+ + +	+ +	
Сух фасул	+ +	+ + +		
Сух грах (зрел грах)		+ + +		
Леща		+ + +		
Трици		+ + +		
Зародиши от пшенични зърна	+ +	+ + +		
Пчелен мед		+		
Плодове:				
Ябълки		+	+	
Круши		+ +	+ +	
Лимони	+	+ +	+ + + +	
Портокали	+	+ +	+ + + +	
Грозде		+ +	+ +	
Малини		+ +	+ +	
Ягоди		+ +	+ +	
Орехи	+	+ +		
Бедени		+ +		
Кестени		+ +		
Шип-н.			+ + + +	

Забележки:
 — малки количества витамини
 — средно големи количества витамини
 — големи количества витамини
 — твърде големи количества витамини

Витамин А подтиква растежа, запазва кожата и лигавиците от възпаление, също така предпазва от възпаление и конюнктивита и роговицата на очите.

Витамин В предпазва от нервни разстройства (полиневрит), улеснява обмяната на въглеходите; усилюва тонуса на стомаша и перисталтиката на червата.

Витамин С засилва защитните свойства на организма. Предпазва организма от скорбут, Липсата му предизвиква отпадане на силите, болезнен вид, следа кожа и склонност към кървочиване — скорбут. Пролетно време, когато организма е най-беден на витамини С е и най-податлив към заболяване от вирусни болести.

Витамин Д предпазва от рахит т. е. болест на косите у децата. При образуване на фосфатни калций в бъбреците и пикочния мехур.

Витамин Е се съдържа в салатата, пшеницата, яйчния жълтък, черния дроб, жълтата царевична зехтина, пшенични зародиш и др. Той способствува за възпроизвеждане на потомството. Липсата му довежда до безплодие.

МЛАДЕЖКИ ЧЕРВЕН КРЪСТ ИТО СВЕТА

ИНДИЯ

Героичната постъпка на една червенкръстка

Наскоро в Мадрас паднал проливен дъжд, който напълно наводнил града; съобщенията съсем били прекъснати, а електричеството не работело.

В околностите на юзината на Бюкингам в Парамбур се намират много работнически къщи предпазени от зарава зид. Привечер от дъжда стената се пробива, водата изведнаж наводнява града и започва постелено да покачва нивото си. Настъпила голяма паника между населението. Покъщинна и провизии плували над водата.

Едно 15 годишно момиче се хвърлило в водата. То молило майките да се изкачат веднага на покривите на къщите, а с една стълба помогнало на децата да отишат при тях. Това смело дете, пропито със силно гражданско чувство, помогнало на майките и децата да избегнат опасността. Нощ настъпила, а децата били гладни. Безстрашното момиче успяло да събере заедно с други червенкръстци провизии и да нахрани пострадалите майки и деца.

НОРВЕГИЯ

Храна и рибено масло за децата

Червенкръстците от Трондхайм работят, за да поддържат другарите си от опустошените области от войната. Те са приготвили бешешки дрехи и са организирали продажби, за да съберат благотворителни фондове. Юниорите са давали храна на децата, а през зимата им са давали рибено масло три пъти седмично.

КУБА

Всеки със своите задължения

Клонът на червенкръстците в училището № 51 в Хавана е развезен на много секции.

Благотворителната секция се грижи за нуждещите се, болни и нещастни другари. Тя се грижи за старците, недъгвите и бди при разпределяне на помощите. Поддържа и шивашко ателие.

Хигиенната секция пази материалите за даване първа помощ, лекува пострадалите при произшествия в училището и към от него, бди за чистотата на учениците и училището.

Секцията за реда се грижи за доброто държане на децата в обносните им и при разговор.

Секцията за украса се грижи за подобрене, уредбата на училището и околностите му, музея, библиотеката и училищната градина.

Финансовата секция е натоварена с покриване на вноските, с покупките за училищната лавка, въобще, с цялото счетоводство на групата.

НОВА ЗЕЛАНДИЯ

Помощ за китайци

Червенкръстците от средното училище в Непис са приготвили много тъкани за покривки за приютените в града китайци. Те посещават често детската болница, където забавляват малките пациенти с песни и рецитации. Приготвили са 27 нощници за пострадалите от наводнения на залива Хаукс. Миналата година са изнесли концерт за спелите.

ГВАТЕМАЛА — СРЕДНА АМЕРИКА

Училищна аптека

Ето начина, по който учениците от Гватемала са се сдобили с добре уредена аптека.

Една сутрин група ученици донесли банани и започнали продажбата им в училищния двор. Те носели плакати с надпис: „Подкрепете училищната аптека“. После със събраната сума от продажбата на бананите учениците купили йодна тинктура, памук и други медикаменти. Същите събрали празни шишета.

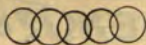
Директорът на едно аптекарско дружество, трогнат от желанието на децата да имат аптека, е наредил да бъдат отпуснати всички необходими лекарства.

ЮЖНО-АФРИКАНСКИ СЪЮЗ

Спасено дете, от червенкръстка

12 годишната Бети Филипс, членка на Младешки Червен кръст в Нев Кастел, спасила живота на едно едногодишно туземско бебе, което било почти на удавяне. Майката изтичала до чифлика с детето, което не вишало вече и изглеждало мъртво. Бети започнала веднага упражнения за изкуствено дишане. След като се изморила, тя била заместена от майка си, на която показвала как да ги прави. След час и половина детето вече дишало нормално.

ФИЗКУЛТУРА

Конгресната младежка звездообразна щафета

По случай конгреса на българската демократична младеж, който ще се състои от 24—28 V. в София, Централната младежка комисия при Н. К. на О. Ф. и Централния съвет за физкултура и спорт решиха да проведат първата по рода си у нас младежка звездна щафета.

Щафети у нас са организирани по различни случаи. Но обикновено те бяха за къси разстояния и върху принципа на съревнуванието за по добри постижения по време.

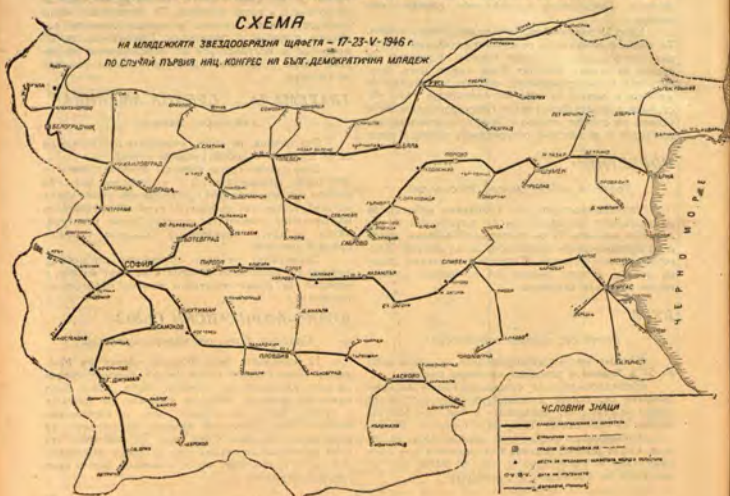
Младежката конгресна звездообразна щафета е, наистина, съвсем нова и оригинална инициатива у нас. Целта ѝ е младежта от цялата страна сама на ръце да донесе поръченията си до конгреса, който ще заседава в София. Тъй всеки един младеж участващ в щафетата ще се почувствува сам делегат на конгреса. Късвено ще вземат уча-

стие в конгреса и младежите, дали своите поръчения до конгреса. Чрез звездната младежка щафета ще се създаде необикновено раздвижение сред младежта по повод най-голямото младежко събитие след 9 септември.

Самата техника на щафетата е следната. На общомладежко събрание младежите от дадено населено място ще изготвят своите поръчения до конгреса. Поръченията се написват на тънка и малка хартия, която след това се навива в вид на папиросо. Тъй свитото поръчение се пуска в щафетката — куха трицветна палка. Щафетката се поема от първия бегач и се отнася на един километър разстояние, където го чака друг бегач, който от своя страна поема щафетката и я отнася на един километър разстояние и т. н. Тъй от ръка на ръка щафетката ще пристигне в София.

СХЕМА

НА МЛАДЕЖКАТА ЗВЕЗДООБРАЗНА ЩАФЕТА — 17-23-V-1946 г.
ПО СЛУЧАЙ ПЪРВИЯ НАЦ. КОНГРЕС НА БЪЛГ. ДЕМОКРАТИЧНА МЛАДЕЖ

Звезнатата щафета ще има 8 главни направления и 38 странични направления. Главните направления са следните: Варна—София, с шошуци в Шумен, Полово, Габрово, Плевен, Ботевград; Бургас—София, с шошуци в Сливен, Казанлък, Пирдоп; Свиленград—София, с шошуци в Хасково, Пловдив, Ихтиман; Видин—София, с шошуци в Белоградчик, Михайловград; Кюстендил—София, за един ден; Силистра—Плевен, с шошуци Русе, Бяла. Страничните направления свързват отдалечените от главните направления селища. При тях щафетата до чакна в определен ден и час главната щафета, на която се предават поръченията да бъдат отнесени в София.

Щафетата ще се проведе от 17 до 23 май, като ще тръгне най-напред от Каварна и Обзор едновременно в 8 часа сутринта и ще пристигне на 23 май 2030 часа в София. Скоростта на щафетата е установена 10 км. в час. Малката скорост и възможността да бъдат намалавани етапите на по малко от километър, щом се са явят повече състезатели, ще позволят и масовото участие на двойките в щафетата. В щафетата могат да участват също септемврийчетата и малки червенокръстци.

Сърезуванието ще бъде не на базата на надбягването, а на точното спазване на изработеното от Централния, областните и околийските организационни комитети разписание.

Пострещането на щафетата навсякъде ще бъде много тържествено. Особена изпознатост то ще добие в София, където богатите ще алхват от 7 посоки, придружени от факленосци.

Съгласно едно окръжно на Върховното управление на Български младежки Червен кръст задачите на младежите червенокръстци по щафетата са следните: да участвуват масово в щафетата и, което е особено важно тяхно задължение, да осигурят санитарните предпазни мерки при преминаването на щафетата през тяхното населено място. Младежи червенокръстци снабдени с най-необходимите материали за първа и бърза помощ да заемат даден район от направлението на щафетата и да бъдат винаги готови да помогнат при евентуален нещастен случай. В окръжното Върховното управление изказва увереността си, че българските червенокръстци ще изпълнят достойно задачите си около щафетата.

ОРГАНИЗАЦИОНЕН ЖИВОТ

Нашата организация Младежки Червен кръст е в период на усилено организационно развитие. Нейното развитие е повече от очевидно. С всеки изминат ден Български младежки Червен кръст организира в своите редове все повече и повече младежи, готови да дават своите сили и своя отпуснатост за изпълнението на девиза „Аз служа“. До кито в началото на настоящата 1946 год. организацията ни имаше едва 700 клона, възстановили и влезли във връзка с Върховното управление, то днес нашата организация Младежки Червен кръст има 2080 клона, които са в постоянна и прека връзка с Върховното управление. Броят на членовете на организацията възлиза вече към 200.000 души. Освен това във Върховното управление се получават сведения, че има много възстановени клонове, които още не са влезли във връзка с него и за това не могат да алхват в края с организацията, особено при още иници-

ативи, които предполагат общо действие или съдействие между клоновете. Върховното управление се надява, че до края на учебната година всички тези клонове ще успеят да наведат своята изолация и ще алхват във връзка с централното ръководство на организацията.

По места клоновете развиват великолпна дейност. Това проявява особено при отчетите, които клоновете даваха на проведените във всички областни градове конференции. За съжаление, обаче, още не е установена практиката да се отчети дейността на клона и чрез дописки до органа на организацията сл. „Аз служа“. Редакциите на списанието поздравя още веднъж учителско-руководителите — за основните удачи, и председателите на клоновете — за средните успехи — да поемат грижата да се установи редовно дописничество. Това е от особено значение с оглед на това, че нашето списание излиза извън границите на страната ни, а там обръщат особено внимание на количеството и на възможността на водените инициативи от нашите клонове.

Първото дейностно кляно при Св. Врачката спешна гимназия съобщава, че при тържественото погребение на гроба на Яна Сандански, които стаята през миналия месец, е бил устроен пункт за първа помощ от страна на клона. През деня са били облужени с лекарства 32 души. От своя страна клоновете и понасяли венец и по този начин е отдал почит на големия македонски деец. Получената сума не можеше да поме-

стим, тъй като е тъмна, за да може да се видиш.

Клоновете при мъжката гимназия гр. Дупница е възлюбил едва през и. февруари и сега е обхванал над 600 души или повече от половината ученици на гимназията. Клоновете е изнесъл литературно-музикална забава, с приходите от която е подпомогнал свои бедни, нуж-

Мл. Ч. кръст при осн. у-ще „От. Паисий“ — Перник

дащи се другари. Същата забава е била изнесена и в с. Самораново, Дупница. В града е образуван местен червенокръстски съвет с участието на представители от мъжката и детско-юношката, стопанското и телешко-юношката училища.

Художественият колектив на Мл. Ч. кръст — Дупница

Местният червенокръстен съвет в гр. Карлово развива заедно с всички клонове от околните твърде добра дейност. Проведени са успешно събищения на чистотата и дицията за почистване ошовните дървета от гъсеници. Сега съветът избира средства, за да може да сформира спешителна станция с всичките и необходими съоръжения. Показване им успях. Изнесени са от съвета 4 забави, 12 реферата и 8 сувенистички. Като най-добри се посочват клоновете в с. Банк, с. Слатина и Карловската смесена гимназия.

Червенокръстният клон при основното училище в с. Реброво, Софийско има 68 члена. Червенокръстите от този клон са поели задължението да почистват редовно всички седмица клоните си стани и дрора, а също така и да се грижат за чистотата в читалищния салон. Отлични са се червенокръстите: Станка Ивановска, Елисавета Лазова, Мария Ташкова, Славяна Славова и Цветанка Ивановска.

Червенокръстите от първоначалното училище в с. Чайка, Провадийско са успели чрез изнесените от тях две забави да съберат средства и да попълнят своята аптечка, която е била от особена полза за населението, тъй като в селото няма лекар. До 26 април т. г., откогато е дописана, в преднияското съвещуване клонът е изработил 30 трудови дни.

Клонът в с. Стожер, Добричко е устроил 15 дневен курс за първи и бърза помощ.

В с. с. Спасово, Ген. Тошевско червенокръстните работят съвместно с „Септемвриче“. Клонът от 68 души има записани 22 абонати за сп. „Из слуза“. Редакцията им изказва своята благодарност.

Редакцията изказва също така особена похвала на клоновете при първоначалното училище „От Паисий“ — гр. Перник. Клонът е записал 33 абонати.

Б. М. Ч. К. ДОСТАВЯ:

Тезиси по история, цел и задачи на Б.М.Ч.К. безплатно
 Ръководство за работа при децата — Сл. Младенова . 20 лв.

Тезиси за курсове по първа и бърза помощ безплатно

Крътък курс по майчинство и детство безплатно

„Из слуза“, еднoактна писеска — Катя Воденичарова 20 лв.

„Как мързеливият Гого, обикна водата много, еднoактна писеска за деца — Катя Воденичарова 20 лв.

Всички издания на Б.М.Ч.К.

„Момчето от Ленинград“ — Н. Рейковска 100 лв.

Книгата описва интересните приключения на едно съветско дете.

СОДЪРЖАНИЕ

Пред конгреса на българската демократична младеж: За нашите лагери и леговища; Флоренс Найтингел; Гео Милев — биографични бележки; Из поемата „Септември“ — Гео Милев; Аглая — Я. Георгиев; За чедата на труда — Е. Райкова; Иван Петрович Павлов; Противоздравни навици — Г. А; Има ли органи на чувствата вътре в тялото — проф. К. Х. Кекчев; Гошомомче лошо; Петте велики сили — К. Евалд; За [зоркото око; Червенокръстец — стих, К. Воденичарова; Работа е нужна — песни, Ял. Райчев; Пролет — стих, Венкослав Петров; Маларията; Практическо използване на атомната енергия — Х. Дейвис; От всякъде...; Преди стотици милиони години — Л. Росновска; Таблица за витамините; Младежки Червен кръст по света; Младежката звездна щафета; Организационен живот.

Художник Георги Петров.

Печатница „Нива“, ул. Цар Симеон, 120 — София, тел. 3-31-43

РЕДАКТИРА КОМИТЕТ.

Редактор Алеко Големанов

Адрес: бул. Дондуков, 63
 тел. 66-18 чек. о-ка 4000

Год. абонамент
 300 лева